

על סף תהום: גורל המהפכה האסלאמית תלוי בהכרעה של חמינאי

22.06.2025 | יוסי מנשרוף written by

מנהיג איראן ח'אמנהאי נקלע לאחת השעות הקשות והמכריעות בחייו ובקריירה המדינית שלו. משימת חייו היא לשמר את המהפכה האסלאמית, אותה קיבל בפקדון בעת שמונה ליורשו של ח'מיני ב-1989. אף שבנאומו האחרון, ב-18 ביוני, איים על טראמפ לבל יצטרף למלחמה, אחרת יוכה באופן בלתי הפיך, טראמפ לא שעה לאיום וצבא ארה"ב תקף את מתקני הגרעין של איראן, ובכלל זה את גולת הכותרת, המתקן התת-קרקעי פורדו, הבוקר. איומיו של ח'אמנהאי הולכים ונשחקים. קודם לכן הצהיר, כמה וכמה פעמים שישראל לא יכולה לעשות דבר לאיראן אך החישוב שלו הסתבר כמוטעה, והוא הוכה שוק על ירך במתקפת הפתע המדממת של ישראל, שתפסה את בכיריו במיטות וחסלה אותם. הוא מאבד גם את השורה הראשונה של מדעני הגרעין שלו, שמהווים מרכיב חשוב בקידום תוכנית הגרעין ובשימור הידע הגרעיני שצברה איראן, בו ח'אמנהאי ואנשיו מתגאים.

ח'אמנהאי הבטיח תגובה, והמשטר האיראני כבר מאיים החל מהבוקר בשורה על צעדים. הפסיקה האחרונה שייכת לח'אמנהאי, בהתאם למעמדו הרם בהירארכיה המשטרית. אך ח'אמנהאי לא רצה להגיע למצוקה הזו, וההגעה אליה משקפת כשלון בחישוביו האסטרטגיים. לפי תפיסת הביטחון הלאומי, איראן שואפת להרחיק ממנה כל מלחמה שהיא, ולפעול באמצעות מערך השלוחים שהיא הקימה וטפחה בקפדנות במשך עשורים. כעת נותרה איראן חשופה ופגיעה, אלאחר ח'אמנהאי הצהיר בנאומו בפני בכירי המשטר, לאחר הדחת משטר אסד והכרעת חזבאללה ע"י ישראל, שאיראן וציר ההתנגדות נותרו חזקים.

ח'אמנהאי יצטרך להכריע, האם לתקוף את בסיסי ארה"ב באזור ובכך למעשה לגרור אותה למלחמה. זו תהיה הכרעה לא פשוטה עבורו, במיוחד לאחר שבכירי המערכת הביטחונית כבר הצהירו בעבר שהם מודעים לנחיתות הטכנולוגית והצבאית מול ארה"ב ולפיכך הם שואפים להרחיק את טהראן מעימות ישיר נגדה. אך נראה שח'אמנהאי עלה על אילן גבוה, ובהתעקשותו על שימור "זכותה" של איראן להעשיר אורניום, הוא מכניס את המשטרו שלו, משאת חייו, לסכנת הידרדרות עד כדי אובדן יציבות והדחה.

אנו מצויים בימים היסטוריים ומוקדם עוד להפנים לעומק את רמת השבר אליו נקלע המשטר, בטח ובטח לאחר שניתק את האינטרנט באיראן בניסיון לשלוט בתודעה של אזרחיו ולמנוע מהם לחולל, בפעם הרביעית ב-200 השנים האחרונות באיראן, מהפכה נוספת. נראה שח'אמנהאי יורה על תקיפה נגד אינטרסים אמריקאים באזור, מתוך הנחה שהבלגה והכלה יעלו לאיראן ביוקר ויעודדו את ארה"ב להגביר את התערבותה במלחמה ולסייע לישראל, שמכה את איראן שוק על ירך.

זוהי מלחמתו הראשונה של ח'אמנהאי כמנהיג, לאחר שבעשור הראשון ידעה איראן מלחמה מדממת, נגד עיראק, שנמשכה שמונה שנים. מאז תום המלחמה, הצליחה איראן לבצע את מלחמותיה מחוץ לשטחה, בין אם בעיראק, ובין אם בעזה, בלבנון, בתימן בסוריה ואף באפריקה. כעת המרכיב הזה בתפיסת הבטחון האיראנית קרס. הציבור באיראן השתנה מקצה לקצה בתקופה שחלפה, וח'אמנהאי לא יוכל לגרור את איראן למלחמת התשה. מאידך, גרירת האמריקאים למלחמה עלולה לזעזע את אמות הסיפין של המשטר באיראן, וח'אמנהאי יצטרך לחפש את הנוסחה בין שמירה על האיזון העדין אליו נקלע המשטר לבין מניעת הצטרפותה של ארה"ב למלחמה.